

Lausunto

17.6.2020

VN/538/2019
VN/538/2019-PLM-376

Ympäristöministeriö

Puolustusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Ympäristöministeriö on 28.4.2020 päivätyllä lausuntopyynnöllään pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa otsikon asiasta. Puolustusministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua ja antaa lausunnon koko puolustushallinnon osalta.

Jätelain muutos

Jätelakiin ehdotetaan 118 a §:n mukaan elintarvikealan toimijalle velvollisuutta pitää kirjaa ja antaa tietoja toiminnassaan syntyvästä elintarvikejätteestä. Elintarvikealan toimijalla tarkoitetaan elintarvikelain viittaussäännöksen mukaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä siten kuin se on määritelty yleisen elintarvikeasetuksen 3 artiklan 3 kohdassa. Kyseisen kohdan mukaan "*elintarvikealan toimijalla*" tarkoitetaan luonnollista tai oikeushenkilöä tai - henkilöitä, jotka ovat vastuussa elintarvikelainsäädännön vaatimusten noudattamisen varmistamisesta valvonnassaan olevassa elintarvikeyrityksessä.

Puolustusministeriön hallinnonalalla Puolustusvoimat huolehtii elintarvikelain nojalla kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle säädetyistä tehtävistä Puolustusvoimien valvontaan kuuluvien elintarvikehuoneistojen osalta ja tämän lisäksi joukko-osastoissa suoritetaan kenttä- ja alusmuonitusta.

Puolustusvoimien toiminnasta syntyvää elintarvikejätettä seurataan vuosittain kokonaisuutena. Jätteen tilastointi ja raportointi Puolustusvoimille on tapahtunut Puolustushallinnon rakennuslaitoksen kautta. Leijona Catering Oy hoitaa itse oman jätehuoltonsa, eivätkä nämä tiedot sisälly Rakennuslaitoksen raporttiin. Puolustusvoimien toimijakohtaista (esim. maasto- tai kenttämuonitusta harjoittava joukko-osasto) kirjanpitoa ei ole käytännössä mahdollista toteuttaa. Jätelakiin ehdotettava lisäys on kohtuullinen edellyttäen, että nykyisinkin käytössä oleva kirjanpitotarkkuus on riittävä.

Kemikaalilain muutos

Kemikaalilakiin ehdotetaan lisättäväksi erityistä huolta aiheuttavia aineita sisältävän esineen toimittajan velvollisuus ilmoittaa REACH-asetuksen 33 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut tiedot Euroopan kemikaaliviraston tätä tarkoitusta varten perustamaan tietokantaan. Velvollisuudesta voitaisiin poiketa puolustushallinnon toiminnassa, jos se on maanpuolustuksen kannalta tarpeen.

Kemikaalilain 3 §:n 2 momenttiin lisättäisiin uusi 5 kohta, jonka mukaan puolustushallinnon toiminnassa voitaisiin poiketa 22 a §:ssä säädetyistä ilmoitusvelvollisuudesta.

Puolustusministeriö kannattaa esitettyä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 31
00131 Helsinki

Eteläinen Makasiinikatu 8 0295 16001
Helsinki +358 295 16001

kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Puolustusvoimien käyttöön tulevien aineiden ja seosten ominaisuuksiin liittyviä tietoja ei ole kaikilta osin saatavana riittävän kattavasti liikesalaisuuden taikka toimittajavaltion salassapitosäännösten johdosta, minkä vuoksi niistä ilmoittaminen 22 a §:ssä tarkoitettuun Euroopan kemikaaliviraston ylläpitämään tietokantaan ei aina ole mahdollista.

Kemikaalilain 3 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää välttämättömiä poikkeuksia tämän lain, REACH-asetuksen ja CLP-asetuksen noudattamisesta puolustushallinnon toiminnassa, jos se on maanpuolustuksen kannalta tarpeen. Pykälän 2 momentissa on lueteltu, mitä poikkeukset voivat koskea. Näistä poikkeavista menettelyistä säädetään maanpuolustusta koskevista poikkeuksista kemikaalilainsäädännön soveltamisessa annetulla valtioneuvoston asetuksella (996/2010). Pykälän 4 momentin mukaan puolustushallinnossa on kuitenkin noudatettava riittävää huolellisuutta ja varovaisuutta kemikaalilain ja Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön soveltamisessa henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkojen ehkäisemiseksi. Hallituksen esitysluonnoksen s. 100 on viitattu tältä osin virheellisesti 3 momenttiin.

Poikkeus ei kuitenkaan vapauta velvollisuudesta olla tietoinen esineiden sisältämistä erityistä huolta aiheuttavista aineista. Poikkeuksen keskeinen peruste on se, että sen yhteydessä voi paljastua maanpuolustuksen kannalta kriittisiä tietoja esineiden rakenteesta, toiminnasta ja muista ominaisuuksista.

EU:n ulkopuolelta tuotavista puolustustarkoitukseen valmistetuista esineistä ei välttämättä ole saatavissa raportointivelvoitteen mukaisia tietoja tai valmistaja estää tietojen luovuttamisen eteenpäin. Suomen on hankinnan yhteydessä sitouduttava myyjämaan hallitukselle suojaamaan kyseistä teknistä tietoutta (esim. Yhdysvaltain hallitus).

Suomessa puolustusteollisuuden Puolustusvoimille tuottamien esineiden osalta tilanne on myös sellainen, että tieto esineen rakenteesta, toiminnasta tai muista ominaisuuksista voi olla salaista. Tällöin Euroopan kemikaalivirastolle raportoitava tieto voi olla maanpuolustuksen kannalta kriittistä.

Suomalainen puolustusteollisuus on tärkeä osa puolustuskykyä ja sen kilpailukykyyn vaikuttavat tekijät tulisi lähtökohtaisesti olla mahdollisimman yhteneväiset EU-maissa. Puolustusministeriö on tilannut ReachLaw Ltd:ltä selvityksen, jossa kartoitettiin etenkin SCIP-raportointiin liittyviä puolustuspoikkeuksia ja niiden sisältöä. Selvityksen kohdemaita olivat Suomen lisäksi Ruotsi, Saksa, Ranska, Italia, Espanja ja Norja. Selvitys toimitetaan asian valmistelijalle erikseen valmistelussa mahdollisesti hyödynnettäväksi. Selvityksen perusteella on viitteitä, että poikkeukset ulotettaisiin muissa maissa myös puolustusteollisuuden tai puolustustarkoituksiin kehitettyihin esineisiin.

Tämän vuoksi puolustusministeriö esittää, että erityistä huolta aiheuttavien aineiden ilmoitusvelvollisuudesta poikkeaminen laajennettaisiin koskemaan myös maanpuolustusta tukevaa tuotantoa. Tällä ei kuitenkaan laajennettaisi kemikaalilain 3 §:ssä säädettyjä muita poikkeamismahdollisuuksia.

Puolustusministeriö esittää seuraavaa muotoilua kemikaalilain 3 §:ksi (lisäykset kursivoituna):

3 § Lain soveltaminen puolustushallinnossa ja maanpuolustusta tukevassa tuotannossa

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää välttämättömiä poikkeuksia tämän lain, REACH-asetuksen ja CLP-asetuksen noudattamisesta puolustushallinnon toiminnassa ja *maanpuolustusta tukevassa tuotannossa*, jos se on maanpuolustuksen kannalta tarpeen.

Poikkeukset voivat koskea puolustushallinnossa:

- 1) tiedottamista toimitusketjussa sekä jatkokäyttäjien velvollisuuksia;
- 2) REACH-asetuksen mukaista lupamenettelyä;
- 3) CLP-asetuksen mukaista luokitusta, merkintöjä ja ilmoituksia;
- 4) tietojen luovuttamista valvontaviranomaiselle;
- 5) tämän lain 22 a §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamista.

Poikkeukset voivat koskea maanpuolustusta tukevassa tuotannossa:

- 1) *tämän lain 22 a §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamista.*

Tämän lain ja Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön soveltamisessa puolustushallinnossa ja *maanpuolustusta tukevassa tuotannossa* on noudatettava riittävää huolellisuutta ja varovaisuutta henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkojen ehkäisemiseksi.

Ehdotettu puolustushallintoa ja puolustustoimialaa eli kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisiä esineitä koskeva poikkeamismahdollisuus perustuisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) artiklaan 346.

Euroopan komissio on selventänyt jätedirektiivin 9 artiklan 1 kohdan i alakohdan osalta seuraavasti:

“Where necessary, in the interests of defence, Member States may allow for exemptions from the REACH Regulation in specific cases for certain substances on their own, in a mixture or in an article (Article 2(3) of the REACH Regulation). Therefore, in case a Member State considers that the reporting obligations are detrimental to its national interests in the area of defence, then a Member State may choose to invoke this article to provide a specific exemption from the obligation of Article 33(1) of REACH, and to Article 9(1)(i) of the WFD respectfully. Furthermore, Member States are not obliged to supply information the disclosure of which they consider to be contrary to the essential interests of its security (Article 346 TFEU).”
(Commission non-paper on the implementation of articles 9(1)(i) and 9(2) of the revised Waste Framework Directive 2008/98/EC; Ref. Ares(2019)3936110 - 20/06/2019.)

Poikkeamismahdollisuus olisi erityisesti niiden esineiden osalta, joita tuodaan Suomeen tai valmistetaan, kunnostetaan tai ylläpidetään Suomessa Puolustusvoimien käyttöön.

Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että raportointivelvollisuudesta poikkeamismahdollisuus olisi myös tilanteessa, jossa edellä mainittua esinettä myydään muille kuin Suomen puolustusvoimille. Tällöin voi Suomen kansallisten turvallisuusetujen mukaista olla raportoimasta tietoja Euroopan kemikaalivirastolle. Tällaisia esineitä voisivat olla esimerkiksi Euroopan unionin yhteisessä puolustustarvikeluettelossa mainitut esineet tai muut Suomen keskeisten turvallisuusetujen kannalta merkitykselliset esineet.

Poikkeuksen mukaisten esineiden toimittajalla olisi velvollisuus olla tietoinen esineen sisältämistä erityistä huolta aiheuttavista aineista, välitettävä tieto eteenpäin mahdollisessa toimitusketjussa ja pidettävä yllä tätä koskevaa rekisteriä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Sähköisen allekirjoituksen voi varmentaa puolustusministeriön kirjaamosta.

Kansliapäällikön sijainen
Ylijohtaja

Raimo Jyväsjärvi

Lainsäädäntöjohtaja

Jenni Herrala

Jakelu YM Ympäristöministeriö

Tiedoksi PLM Kansliapäällikkö, Jukka Juusti
PLM HO Hallintopoliittinen osasto, Teemu Penttilä
PLM RO Resurssipoliittinen osasto
PLM HO Hallintopoliittinen osasto
PLM HO Turvallisuusyksikkö
PLM PO Puolustuspoliittinen osasto
Pääesikunta